

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10. II. пов.
Корто пошт. шак. 142.322.
Адреса для листування:
"Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає
від 11-ї год. передполуд.
Рубрику не читається.

ПЕРАДІЯНАТА:
Львів і крім 420 ак.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр.,
Італії 250 ак., Німеччині 250
марк., Іспанії 5 пез., Фін-
ляндії 150 марк., Чехословаччині 30 ч. к.,
Югославії 150 лей, Болгарії 750
ак., Австрії 750 ак., Японії
100 йен.

**В справі оголо-
шень звертається
до Адміністрації.**
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

За політику боротьби.

Розмова з послом Грінбаумом

(Від власного кореспондента.)

Львів, 18. лютого.

Ісак Ісак Грінбаум, соціалістич-
ний посол із м. Варшави від соціалістич-
ної партії (Фракції "Гіахадут"), один
із найвідоміших керівників жидів-
ського національного руху в Б. Ро-
сії та нинішній Польщі, лідер опози-
ції проти урядової політики посла
Райха і тов. — прийняв нашого ко-
респондента з назавчашною ввічли-
вістю, яку треба високо шанувати
у людини, що серед навалу праці
не може навіть у власній хаті асте-
регтися настерпимості газетарів. Ні-
ска пояснення мети моїх відвідин
у нього заважала між нами ось
яка розмова:

— Вам, пане посло, мабуть відомо,
що українське громадянство не
є байдуже до ті шляхи, якими йде
жидівська політика. Факт підписан-
ня т. зв. жидівсько-польської угоди
адляри нас українців дуже прикро
і це найшло свій вислів в одно-
стиному відгуку цілої української
преси всіх напрямків. Стверджуючи
нині, що тодішній погляд україн-
ської преси щодо повної реальної
безпартійності заганяючи "угоди" та
що наші передбачення мізерного кін-
ця тої "угоди" були шлком вірні і
правильні, українська преса з вели-
чезним зацікавленням слідує за ходом
кризи в Жидівській Колі. З окрема
„Діло“, яке я маю честь представ-
ляти, докладно зreferувало Вашу
— так мовлять — програму про-
мови на вічу у Львові три тижні
тому. Однак будемо Вам вдячні,
якщо зможете ще раз висвітлити в ко-
роти: у чім суть нинішньої внутрі-
шньої боротьби в Жидівському Ко-
лі та наскільки справа відношення
до інших т. зв. національних мен-
шостей має у цій боротьбі роль?

— Розходження у Жидівському
Колі повстали й тривають на тлі
якнайменш: угоди чи опозиції. В пер-
шому випадку треба розуміти мир-
ну співпрацю з польським урядом
та польською парламентарною біль-
шістю, причім — треба це зазначити
— прихильники тої угодовної
співпраці застерігаються, що проти
інших національних меншостей не
будуть виступати. Проектована опо-
зиція Кола має на увазі боротьбу
одним фронтом з представниками
всіх інших непольських народів
у союзі. Т. зв. угода Жидів з По-
ляками не прийшла вип'яково. Во-
на стоїть у тісному зв'язку з існу-
ючими відносинами двома концепціями
польської національної політики.
Одна з тих концепцій, звана „лівою“
(„лівицевою“) змагає до роз-
биття єдиного фронту нац. меншо-
стей від сторони т. зв. територіаль-
них меншостей, виходячи зі заво-
ження, що відішла більша небезпе-
ка для Польщі, що там мається до-
діль в селянських народах, отже
будуть то близькими для польських
лівацьких партій, і що роз-
в'язання проблеми територіальних
меншостей шляхом надання їм те-
риторіальної (провінційальної) ав-
тономії дається з державно-правово-
го погляду дещо зрозуміліше, ніж на-
дання інтегративних меншостям
автономії персональної. Друга ж
польська концепція — „права“ („пра-

вицева“) хоче розвинути національ-
ні меншости з жидівського боку. Ав-
тори й прихильники тої концепції
кажуть, що в Україні й Білору-
синіма взагалі ніяка угода немож-
лива, що ось України й Білоруси-
ни на кожному кроці маніфестують
свої самостійницькі змагання, а на-
те Жиди завжди є центральними,
отже успокоеся жидівської опіні-
ї можна довести будь-якими аргумен-
тами. Правляча партія, що пере-
ведення персональної автономії є
складніше від територіальної, але
вона не бере в рахунок жидів з
них; вона хоче заманити у свій та-
бор приманкою певних перспектив
співжиття та обіцянкою усунути
найскрозніші шканди. На жаль —
як за часів премєрування Сікорського
нагачок лівицевої концепції вда-
лося зловити Український Ключ,
так само за часів володіння бра-
тів Грабських вдалося та (правиль-
но) спроба з Жидами. Себто в обох
випадках виявилось, що з польсь-
кого боку (уряду й партій. біль-
шости) нема навіть широкі охоти
поважно розв'язати проблему й за-
вершити екстермінаційну політику
й тому в обох випадках розчаруван-
ня послідувало швидко.

— Ви зазначили, пане посло, за-
стерєження жидівських угодовців,
що вони, мовляв, не роблять нічо-
го проти інтересів інших нац. мен-
шостей. А яка Ваша думка?

— Я вірю у ширість тих людей,
а проте є фактом, що тут ці дві лі-
нії не дадуть погодити себе і що
— як не як — жидівська угода в По-
ляками дійсно зачіпає інтереси У-
країнців. І на рік, що першими
згрішили Українці своєю легковаж-
ною вірою у ширість уряду Сіко-
рського і цим ослабили також
мій особистий авторитет в жидів-
ському колі та дали атуг в руки
посла Райха. Нині рік іде не спіль-
но про ревізію відношення Жидів
до інших нац. меншостей, скільки
про ревізію цілої ідеї спільного
фронту.

— Отже Ви вважаєте що ідею
спільного фронту практично мо-
жливою, реальною?

— Безумовно. Співпраця усіх на-
ціональних меншостей не тільки
існує, але є необхідною. Самі об-
ставини силою годі до неї. Силою
фактів — юридичної конструкції за-
конів та виконавчих розпорядків —
політика національного гніту не
може припинитися у відношенні
до якогось одного лише народу.
Тому й оборона та боротьба му-
суть йти разом.

— А чи Ви, пане посло, здаєте
собі справу, що джерелом загос-
трєння жидівсько-українських від-
носин став не так сам формальний
акт угоди Жидівського Кола з поль-
ським урядом, як факт, що Жиди
є у нас, в українській Східній Гали-
чині, польськими культуртрегерями,
що вони своїми польськими декла-
раціями підчас г. зв. шкільного пле-
сидиту пританалися до польониза-
ції української школи, що во-
ни надають польським національ-
ним характер українським містам і мі-
стечкам, що вони борються органі-

зовано — ба навіть при допомозі ту-
жого капіталу — проти спроб иншої
економічної відбудови (інпр. побо-
рювання наших кооперативів) та —
що найголовніше — що Жиди ви-
ховують нині на українській етно-
графічній території своїх дітей на
польське й культуру, у польському
душі. Чи Ви признаєте, що задалі
дійсно гармонійного співжиття у-
країнського й жидівського народу,
замешкалого на одній українській
землі, треба би усунути ці аномалії?

— Ми тут, виховані на терені за-
взатої боротьби поміж польською
та російською культурою, прекрас-
но адаємо собі справу з небезпе-
ки стати предметом дискусії як зна-
ряддя одної культури для винарод-
ження другої. І ми докладали
всіх зусиль, щоби в тій боротьбі
навіть несамоомо не стати знаряд-
дям одної сторони проти другої,
та не впасти в обійми одної з тих
двох культур. І тому нпр. нині на
Волині ціля таких прикрих відно-
син, про які я ось мую під вас. Там
іде боротьба за атримання гебрей-
ських шкіл і розвивається процес
творення власної жидівської куль-
тури. В Галичині повинна діяти кра-
єва галицька соціалістична організація.
Що вона робить для укріплення
усіх цих справ — мені невідомо, бо
тутешні соціалісти не втручаються
у домену галицьких сіоністів. У вся-
кому разі це дуже прикро, коли
війна є так, як Ви кажете.

— А як Ви думаєте: по чийому
боці є дійсні настрої жидівських
мас? Чиї погляди, що при голо-
суванні в Жидівській Колі по-
давалися більшість голосів заявля-
ється за політикою д-ра Райха, а
лише відносна дрібка за Вами?

— Жидівські маси, які найбільш
ще відчували на своїй шкурі ек-
стермінаційну урядову політику та
які стоять під впливом національ-
ної течії, безумовно не мають у-
рядово-польських настроїв. Шнай-
вище, серед них почувається пере-
ватою боротьбою за єдністю і ба-
жання „передішки“. Одо-то тугу
за „передішкою“ використано зруч-
но для „угоди“. Щож до відноше-
ння сил у жидівській парламентарній
репрезентації, то тут грають роль
різні моменти. Передовсім ортодо-
кси (г. зв. „Агуда“) і купецькі ко-
ла не можуть ризикнути на послі-
довну політику олодичів. Ортодо-
ксам навіть дуже вигідно, коли
Польща офіційно признає за жи-
дівством лише віроєсповідний ха-
рактер, — вони нічого більше не ба-
жають собі, а національної течії
просто болять. А купецькі не здає
собі справи зі зв'язку поміж чисто
економічними проблемами та цілі-
стю жидівської проблеми. І на ш-
кель не розуміє, що змагання
видерти з Польщі з жидівських
рук торгівлю, промисел і ремесло є
суггю польської політики супроти
всіх Жидів. Тому купці гадають,
що національно-політичні питання
лише ускладнюють боротьбу за
економічні права. Зрештою я вже
казав у Львові прилюдно, що по-
літика групи Райха є для мене ду-
же часто просто незрозумілою,
що під цим оглядом розчарува-
ся у галицько-жидівських політиках.

— Чи на Вашу думку, пане по-
сло, нинішня польська національна
політика може ще на довго втри-
матися? Як її вигляди?

— Чи вона триватиме довше чи
коротше — якщо вважати швидко
не змінитися — її наслідки будуть
для самої Польщі фатальні. Бо
ніших наслідків не може мати по-
літика національного гніту. Якби
бухули ці наслідки конкретно —
нині не дається передбачити. Чи
можна було передсказати форму
розійскої катастрофи, яка проти
всіх тверезими людьми давана
передбачувалась? В польському
громадянстві мусить зродитися
зрозуміння ситуації, тимбиля, щ-
нині, при змінній міжнародній
кон'юктурі, не підлягає сумніву,
що питання національних менш-
стей так виріне на міжнародно-
му форумі. Колиж Полька не ро-
зуміють і не зрозуміють цього —
так гірше для них.

— Змагаючи до об'єднання на-
польського національного фронту,
Ви, пане посло, не тільки як тео-
ретик, але також як практичний
політик, певно маєте на увазі деякі
практичні цілі на передбачку не-
далеку будучину, а як кол, твор-
ить 16-ки либонь думаєте і про
вибу? —

— Так, безумовно, що я раху-
юся з найближчим соціалістичним ви-
борами. Ідеа нової 16-ки посеред
Жидів існує, хоча адається, що
поважно про це ще не було моли.
Цілюм певне про якісь наразі
жидівського кола в цій справі не
скажу, бо не знаю: виступав і з
кола я не є в курсі його справ,
зазначу теж, що — асуаєреч по-
голюсь — я формально до нього
не повернував ще. Щодо нового
виборчого блоку, то не треба за-
бувати, що процес зріжнечкування
(диференціації) розвив взагалі всі
меншостеві клуби і мені невідомо,
як до тої ідеї ставиться нині дру-
га сторона та з окрема Українці.

Одно для мене не передбачає
сумніву: що йдучи до нових ви-
борів одицем, без огляду на ви-
борчу ординацію (стару чи ешеві,
змінену на гірше), розбиті ліста
нац. меншостей мусять рахуватися
зі страшними перспективами.

— А як, по Вашому, закінчиться
криза в жидівському колі?

— Нині там неабиякий розгар-
діш. Як він уладиться — трудно
передбачити з огляду на неріш-
чистість більшости. На перешкоді до
визначення ясної політ. діяї сто-
ить теж економічна катастрофа
жидівства, яка хвилює після і
висуває гостроактуальні економічні
справи на перший план. Зрештою
настрої щонай кристалізуються.

— Накинемо прошу Вас поясни-
ти нам ласкаво, в чім саме суть
вашої програми перманентного ак-
тивізму?

— Моя програма: це постійна
боротьба проти гніту, проти кривд.
Ми не виключаємо можливості пе-
реговору, але заперестати бороть-
бу — аложити зброю — немож-
ливо після арештування посту-
пків повности рівноправності, за-
нехання екстермінаційної політики
та виконання вимог національних
меншостей.

На чім закінчилась близько і і-
пів годинна розмова, яка закінчи-
ла в мене враження зустрічі з не-
пересічною людиною, з небуден-
ною індивідуальністю.

І. Неаков.

своєх тріах на убожизм. Пам'ятує українську міліцію, яка збирала українським мовою а. армійський Полікарп, в останній митрополичій синагозі і дох ділянки. Про бої під Кутми на Чернігівщині, де героїстично смертю задушили ворожі сили підполковник Ватилішкін, де героїстично смертю тоді тікали, даючи боротьбу з танками ворогові, виконав а. армійський Полікарп високопатристичне слово. Слова митрополитський урток українським мовою. Присутній публіки було багато, понад 200 осіб. Між присутніх було багато і представників української міліції. Д. Л.

— Т-во „Пресвіта“ в Білгороді. Пишуть нам із столиці Югославії: Гурток українських емігрантів у Білгороді поклав у січні п. р. 20 життів т-ву „Пресвіта“. Наразі цього недостатно, але є надія, що в короткому часі товариство збільшиться, бо українського елементу тут багато; не жаль, тутешні єврейства в Україні досі гуртувались здебільша в різних російських організаціях або товариствах. Тепер усі ці землі в Білгороді й його околиці повинні ввійстись до свого українського товариства й згуртувати сім'ю-життя палаторів, — під себе т-ву „Пресвіта“ в Білгороді жваво бачимо успіхів у його справі.

— В театрі на Рад. Універсі. В харківській державній опері виставлено перший раз українською мовою. Світського ширини, а харк. деж. театр. російською комедію „Маялат“ Н. Ердман. Як прем'єру в українською перекладі. Український театр в Одесі має проти сподівання величезні успіхи і майже уже ввела громадянства. Досі виставляв він: „Композиторка Нелла“ Кюфлянда, „Мис. О. Вишне“, „Полувері“ Луначарського, „Мис. ват“ Беттмана, „97“ Кушніа, „Мазеу Світського“, „Грік Випитишча“, „Чорта і шипитка“ Кришешовського і „За двома зайцями“. — Відомий директор театру і актор Т. Колесниченко, що ставився досі ворожо до модерного українського театру, оголошує, що він „навертається“ до свого театру і просить прийняти його до трупи театру Заньковецької в Катеринославі. Увеч. пройняв його прохання.

— Чудак учитель. Під ним наголо-
но помістили як нещадно потопку про-
ф. Т. Щоройловича. Сьогодні дістали
ми від нього письмо, в якому п. Щоро-
йлович просте, що він ніколи не го-
ворив, ані не писав, що пісерева Зета є
«жудак», ані не домагався від піс. Віль-
гельма виплати відшкодування. Дякує
за любов, яку п. Щоройлович пропонує
помістити в «Дім» його три докази на
ствердження Фермата, з чим ми радимо
йому звернутися до компетентних науко-
вих установ.

— Ювілей болгарського вченого. Дня 31 січня н. р. відбудеться в Софії торжество 30-літньої ювілейної діяльності проф. В. Н. Златарського. Народився він 1868 року в Тирнові і студіював у Росії. Професором у софійському державному університеті від його заснування; від юнацьких років і ще в професорстві болгарського вишнього університету. Є членом академічної, львівської і пражської Академії Наук, крім того від кількох ролик головую історично-філологічного Секції Болгарської Академії Наук. Нині є В. Н. Златарський найбільш відомим болгарським істориком. Його спеціальність — середні віки, з яких він подав багато студій щодо свого народу. Через віною поєдна Болгарська Академія Наук видати його праці, з яких досі найновіший твір (більше 1000 сторінок) під назвою „Болгарія в середні віки“. Також через віною видано під керівництвом проф. В. Н. Златарського в кількох томах праці відомого болгарського історика М. Дрінова, бувають професора завісний цього університету. Під керівництвом Златарського видано історичне Т-во, функціонатором і головою якого є він сам, 8 томих різних праць. Не м-до питань з мислення болгарських Славян висягли наукової праці проф. Златарського. — Д. Л.

— Лист до Редакції. В деяких польських часописах появилася провокаційні замітки про нібито заарештування мене Гоголю і припинення далішого концертового туру хору. Категорично протестуючи проти всіх інсинувацій, посилаю до загального відомо, що хор не припинюючи абсолютно ні на один день своєї праці, обіймає під моїм керівництвом без ніяких інцидентів більшість міст Горькогого Шляску Польщі зокрема й Пскову. Для 18-го к. м. хор вступив з шістьма концертми у Варшаву, звідки виїздив на велику туру по містах Вилицькому, Мелесі, Холмщині й Волыні. Невипадково у розмовському й провокаційних заміток притягнуто я до судорог віднаслідковості. — Дашко Котко, директор Українського Наддніпрянського Хору.

_____